

Briselē, 24.10.2023.
COM(2023) 669 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Eiropas Vēja enerģijas rīcības plāns

1. IEVADS

Vēja enerģija ir atjaunīga, plaši pieejama ES un droša. Tā ir ļoti svarīga, lai sasniegtu ES dekarbonizācijas mērķus un piegādāt tīru, cenas ziņā pieejamu un drošu elektroenerģiju mūsu mājāsaimniecībām, rūpniecībai un – arvien plašāk – mūsu transporta nozarei. Vēja enerģijas un vēja enerģijas nozares paplašināšana visā ES radīs kvalitatīvas darbvietas un veicinās mūsu energoapgādes drošību.

Prognozes par vēja enerģijas izmantošanu ES un pasaulē ir optimistiskas. Lai līdz 2030. gadam sasniegtu ES mērķrādītāju, proti, atjaunīgās enerģijas īpatsvaru vismaz 42,5 % apmērā, būs jāpalielina uzstādītā jauda no 204 GW 2022. gadā līdz vairāk nekā 500 GW 2030. gadā¹. Lai līdz 2050. gadam panāktu neto nulles emisijas, pasaules mērogā ikgadējam vēja jaudas palielinājumam līdz 2030. gadam būtu jāsasniedz vismaz 329 GW gadā, kas vairāk nekā četras reizes pārsniedz pašreizējo izvēršanas līmeni (75 GW)².

Tomēr Eiropas vēja enerģijas nozare pēdējā laikā ir saskārusies ar grūtībām. Visi lielākie vējturbīnu ražotāji 2022. gadā ziņoja par ievērojamiem saimnieciskās darbības zaudējumiem³. Un, tā kā 2022. gadā īstenoto jauno vēja enerģijas projektu⁴ jauda bija 16 GW, mēs ne tuvu neesam pietuvojušies 37 GW gadā, kas nepieciešami kā rentabls ieguldījums ES 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanai.

Šajā situācijā ir jārikojas nekavējoties. ES nevar divkāršot vēja enerģijas izvēršanas tempu bez veselīgas, ilgtspējīgas un konkurētspējīgas vēja enerģijas piegādes ķēdes. Savukārt, vēja enerģijas nozare nevar būt veselīga bez skaidras un drošas projektu plūsmas, kas piesaistītu nepieciešamo finansējumu un konkurētu vienlīdzīgos konkurences apstākļos pasaules mērogā.

Turklāt enerģētikas krīze pēc Krievijas pilna mēroga iebrukuma Ukrainā ir uzsvērusi riskus, ko rada pārmērīga paļaušanās uz dominējošu ārvalstu fosilā kurināmā piegādātāju, un ir parādījusi vēja un citu atjaunīgo energoresursu nozīmi energosistēmas stabilitātē un drošībā. Pasaulē, kurā notiek strauja zaļā un digitālā pārkārtošanās, tīrām tehnoloģijām ir būtiska nozīme Eiropas atvērtās stratēģiskās autonomijas nodrošināšanā. Ņemot to vērā, Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena savā 2023. gada 13. septembra runā par stāvokli Savienībā atzina, ka ES vēja enerģijas nozare saskaras ar unikālu problēmu kopumu, un paziņoja par Eiropas vēja enerģijas paketi. Šā rīcības plāna mērķis ir atbalstīt ES uzņēmumus vēja enerģijas nozarē un uzlabot to konkurētspēju, lai nodrošinātu, ka ES vēja enerģijas nozarei arī turpmāk ir būtiska nozīme zaļās pārkārtošanās procesā.

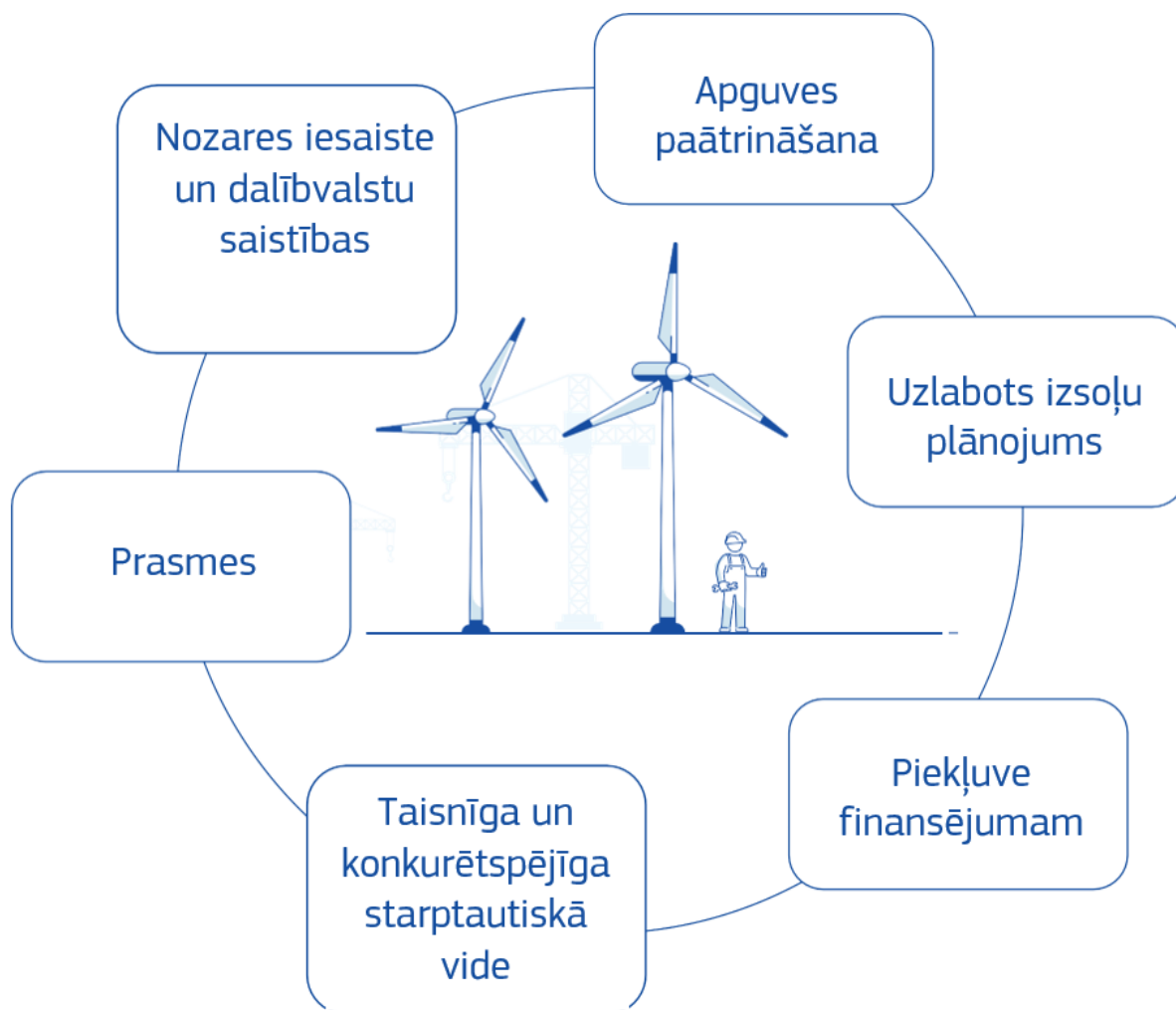
Rīcības plānā ir izklāstīti pasākumi, kas būtu steidzami jāveic, lai sasniegtu šo mērķi. Rīcības plāns netieši atbalstīs arī citas tīras enerģijas nozares, tai skaitā saules enerģijas nozari, ņemot vērā to, ka vairākas ierosinātās darbības attiecas uz visiem atjaunīgajiem energoresursiem. Tas ir strukturēts **sešos galvenajos Eiropas Komisijas, dalībvalstu un nozares saskaņotās rīcības pilāros**: i) apguves paātrināšana ar labāku paredzamību un atļauju ātrāku piešķiršanu; ii) uzlabots izsoļu plānojums; iii) finansējuma pieejamība; iv) taisnīgas un konkurētspējīgas starptautiskās vides veidošana; v) prasmes; un vi) nozares iesaiste un dalībvalstu saistības.

¹ MIX scenārijs politikas scenārijos Eiropas zaļā kursa īstenošanai (pieejams vietnē https://energy.ec.europa.eu/data-and-analysis/energy-modelling/policy-scenarios-delivering-european-green-deal_en)

² IRENA World Energy Transition Outlook 2023

³ Rystad Report (2023) The State of the European Wind Energy Supply Chain

⁴ WindEurope (2023) Wind Energy in Europe-2022 Statistics and the outlook for 2023-2027

2. VĒJA ENERĢIJAS NOZARES STĀVOKLIS EIROPĀ

Gan sauszemes (92 % no uzstādītās vējturbīnu jaudas), gan atkrastes vēja enerģija jau ir viens no mūsu elektroenerģijas sistēmas galvenajiem pilāriem. 2022. gadā tā nodrošināja vidēji 16 % no ES patērētās elektroenerģijas un bieži vien sasniedz vairāk nekā 30 % dienā⁵. Eiropā izstrādātās un izvērstās vēja enerģijas izmantošanas tehnoloģijas pēdējo 10 gadu laikā, pateicoties inovācijām un apjomradītiem ietaupījumiem, ir kļuvas ievērojami lētākas⁶. Daudzviet Eiropā vēja enerģija ir lētākais elektroenerģijas avots⁷.

Līdz šim ES izvietotās vēja iekārtas galvenokārt ir nodrošinājusi vietējā vēja enerģijas ražošanas nozari. Galveno Eiropas ražotāju īpatsvars ES vēja enerģijas tirgū bija 85 % (94 % atkrastes nozarē)⁸. Turbīnu un to sastāvdaļu (lāpstiņu, gondolu un torņu, pārnēsmaķārbu, pamatu, apakšstaciju, ģeneratoru u. c.) ražošana notiek visā ES. Tādējādi vēja enerģijas ražošanas nozare kļūst par nozīmīgu darba devēju: tiek lēsts, ka visa vēja enerģijas nozare ES

⁵ ENTSO-E dati.

⁶ Irena (2023) *Renewable power generation costs in 2022*.

⁷ Georgakaki, A et al. (2022) - *Clean energy Technology Observatory Overall Strategic Analysis of Clean Energy Technology in the European Union – 2022 Status Report*.

⁸ SWD(2023) 68 final, 2023. gada 23. marts.

nodrošina no 240 000 līdz 300 000 tiešo un netiešo darbviētu, un aptuveni 45 000 (28 % no tiešajām darbviētām) nodrošina turbīnu un komponentu ražošanas uzņēmumi⁹.

Eiropas uzņēmumiem pieder ievērojama daļa no augošā pasaules vēja iekārtu tirgus. Tomēr šī daļa samazinājās no 42 % 2020. gadā līdz 35 % 2022. gadā¹⁰. Tas lielā mērā ir saistīts ar vēja enerģijas straujo izvēršanu Ķīnā, kas galvenokārt balstās uz tās augšo iekšzemes ražošanas nozari. No 10 pasaules lielākajiem vējturbīnu ražošanas uzņēmumiem (kas nodrošina vairāk nekā 80 % no vējturbīnu pieprasījuma visā pasaulē) 4 galvenie uzņēmumi atrodas ES, bet 4 – Ķīnā.

Eiropas vēja projektu operatori un attīstītāji arī aktīvi darbojas globālā mērogā, taču atšķirībā no vēja iekārtu ražotājiem 2022. gadā un iepriekšējos gados tie guva ievērojamu peļņu. Tomēr ES vēja iekārtu ražotāju problēmas aizvien vairāk ietekmē ES vēja iekārtu operatoru darbību, kā rezultātā, piemēram, tiek kavēti projekti vai pārtraukta to īstenošana. Turklāt visi ES ražotāji arvien biežāk saskaras ar piekļuves šķēršļiem ārvalstu tirgos.

Vēja enerģijas nozare saskaras arī ar tādu problēmu kā izejvielu, piemēram, vara, retzemju minerālu, tērauda, niķeļa, stikla šķiedras vai silīcija, pieejamība. Eiropa ir atkarīga no trešām valstīm attiecībā uz šo materiālu piegādi, pēc kuriem pieprasījums pieaug līdz ar nozares attīstību visā pasaulē un kuru cenas ir svārstīgas.

3. GALVENIE FAKTORI, KAS RADA GRŪTĪBAS ES VĒJA ENERĢIJAS RAŽOŠANAS NOZARĒ

Neraugoties uz kopumā pozitīvo attīstību pagātnē, Eiropas vēja enerģijas nozare pašlaik saskaras ar lielām problēmām. Iemeslus, kas apgrūtina ES vēja iekārtu ražotāju darījumdarbības veikšanu, var iedalīt piecās galvenajās kategorijās.

Pirmkārt, ražošanas jaudu nepietiekama izmantošana, ko nosaka **nepietiekams un neskaidrs pieprasījums pēc vējturbīnām** ES. Pašlaik ražotājiem nav pienācīga pārskata par dalībvalstīs plānoto vēja enerģijas apguvi, kas apgrūtina ražošanas un investīciju plānošanu. Turklāt vējturbīnu detaļu un komponentu transportēšanai nepieciešamas īpašas atļaujas, kas dažādās dalībvalstīs atšķiras, un tas kavē to transportēšanu no ražošanas vietas uz plānotajiem vējparkiem.

Nepietiekamu izmantošanu galvenokārt izraisa arī **lēna un sarežģīta atļauju piešķiršana** atjaunīgās enerģijas projektiem. Nozares aplēses liecina, ka visā ES pašlaik notiek atļauju piešķiršanas procedūras 80 GW vēja enerģijas jaudas uzstādīšanai, t. i., piecas reizes vairāk nekā pagājušajā gadā kopumā izvērstā vēja enerģijas jauda. Liela daļa no šīs jaudas jau gadiem ilgi atrodas atļauju piešķiršanas procesā, jo atļauju piešķiršanas procedūras ir lēnas un neefektīvas.

Otrkārt, **piekļuve izejvielām, augsta inflācija un preču cenas**¹¹ apvienojumā ar vēja iekārtu ražotāju ierobežotu nodrošinājumu pret ražošanas resursu cenu svārstībām ir pasliktinājušas ražotāju finansiālo stāvokli. To pastiprināja pieaugošās procentu likmes un grūtības piekļūt finansējumam.

⁹ Telsnig, T. et al. *Clean Energy Technology Observatory: Wind Energy in the European Union – 2022 Status Report on Technology Development, Trends, Value Chains and Markets*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs.

¹⁰ SWD(2023) 68 final, 2023. gada 23. marts.

¹¹ *Rystad Report (2023) The State of the European Wind Energy Supply Chain*.

Treškārt, **izstrādājot valstu konkursus** atjaunīgo energoresursu attīstībai, bieži vien netiek pienācīgi ņemti vērā Eiropas produktu augstie vides un sociālie standarti, kā arī nepieciešamība pēc piegādes ķēdes noturības, jo šie konkursi ir balstīti tikai vai galvenokārt uz cenas kritērijiem. Tas attiecas uz lielāko daļu izsoļu, lai gan dažas dalībvalstis, piemēram, Nīderlande vai Francija, ir sākušas ieviest ar cenu nesaistītus kritērijus. Dažos atkrastes vēja enerģijas konkursos, piemēram, tādos, kas organizēti, pamatojoties uz “neierobežotu negatīvu solīšanu”, operatoru piedāvājumiem ir ļoti augstas cenas. Tas kopā ar gadījumiem, kad nav pietiekamu sodu par projektu neizpildi, palielina risku attiecībā uz projektu pilnīgu un savlaicīgu īstenošanu. Turklāt izsoļu struktūra visā ES ir ļoti nevienmērīga. Kopumā tas sarežģī ražotāju investīciju plānošanu, ietekmē ražošanas līniju stabilitāti un samazina apjomradītu ietaupījumu sniegtos ieguvumus¹².

Ceturtkārt, ir palielinājies **starptautisko konkurentu spiediens** uz ES vēja enerģijas ražošanas nozari. Piemēram, ES tirdzniecības bilance ar Ķīnu vēja enerģijas nozarē ir bijusi negatīva, 2022. gadā sasniedzot rekordlielu deficītu 462 miljonu EUR apmērā¹³. Ķīna ir nozīmīga izejvielu un sastāvdaļu piegādātāja ES un pasaules ražotājiem, taču tā kļūst arī par nopietnu konkurenti trešo valstu tirgos, kas ir svarīgi Eiropas uzņēmumiem. Pateicoties cenām, kas ir vidēji par 20 % zemākas nekā Eiropas un ASV analogiem¹⁴, un dažkārt, kā norāda nozares pārstāvji, arī pievilcīgiem atliktajiem maksājumiem, Ķīnas uzņēmumu klātbūtne ārvalstīs ir pastāvīgi palielinājusies. Lai gan konkurence stimulē inovāciju un produktu uzlabojumus, nevienlīdzīgi konkurences apstākļi varētu negatīvi ietekmēt ES vēja iekārtu ražotājus un pat samazināt to konkurētspēju ES tirgū.

Ķīnas ražotāji ir guvuši labumu arī no vertikāli integrētiem darījumdarbības modeļiem ar īsākām piegādes ķēdēm, ņemot vērā Ķīnas dominējošo stāvokli tērauda un izejvielu ražošanā, kā arī, iespējams, no ļoti pievilcīgiem finanšu nosacījumiem. Tas viss nopietni apdraud ES uzņēmumu spēju konkurēt vienlīdzīgos konkurences apstākļos.

Un, piektkārt, **kvalificētu darbinieku pieejamība** vēja enerģijas ražošanas nozarē var ietekmēt Eiropas ražošanas jaudas palielināšanas ātrumu¹⁵. Konkrēti, atkrastes vēja enerģijas jomā ir grūti sameklēt kvalificētus kuģu, celtnu vai smago pacelāju operatorus. Nozarei būs vajadzīgi vairāk darbinieku, tai skaitā inženieri un tirgotāji.

Saskaņā ar aplēsēm Eiropas ražošana var apmierināt lielāko daļu no pašreizējā pieprasījuma pēc vējturbīnām ES¹⁶. Taču, lai saglabātu konkurētspēju augošā tirgū, ko virza ES sauszemes un atkrastes vēja enerģijas mērķi, Eiropas vējturbīnu ražotājiem būtu strauji jāpalielina savas jaudas. Ja tas nenotiks, drīzumā varētu rasties piegādes problēmas, kas vai nu palēninās izvēršanu, vai palielinās importa apjomu, lai aizpildītu iztrūkumu.

¹² Tipisks piemērs ir vējturbīnu straujā izaugsme, kas liek ražotājiem nepārtraukti pielāgot savas ražošanas līnijas ar jaunām investīcijām.

¹³ KPC, *Clean Energy Technologies Observatory Report 2023*, drīzumā tiks publicēts.

¹⁴ *BloombergNEF* dati (2023) <https://about.bnef.com/blog/cost-of-clean-energy-technologies-drop-as-expensive-debt-offset-by-cooling-commodity-prices/>.

¹⁵ Skatīt 2023. gada ziņojumu par tīras enerģijas tehnoloģiju konkurētspēju (tiks publicēts 2023. gada 25. oktobrī).

¹⁶ Saskaņā ar Pasaules vēja enerģijas padomes (*GWEC*) datiem kopējā Eiropas vējturbīnu ražošanas jauda ir ap 30 GW.

4. KOMISIJAS LĪDZ ŠIM VEIKTIE PASĀKUMI

Komisija jau ir nākusi klajā ar iniciatīvām, kas risina dažas no galvenajām problēmām, ar kurām saskaras ES vēja enerģijas ražošanas nozare.

Pārskatītajā **Atjaunojamo energoresursu direktīvā (AED)**¹⁷ ir noteikts minimālais saistošais mērķis līdz 2030. gadam panākt, ka atjaunīgo energoresursu īpatsvars ir 42,5 %, cenšoties sasniegt 45 %. Tajā ir noteikta virzība uz atjaunīgās enerģijas apguves strauju paātrināšanu, vienlaikus ņemot vērā citus politikas apsvērumus, piemēram, zemes daudzējādu izmantojumu. Tam būs nepieciešams ievērojami paplašināt atjaunīgo energoresursu projektus, veicinot pieprasījumu, cita starpā, pēc vēja iekārtām.

Lai īstermiņā paātrinātu atjaunīgās enerģijas apguvi, Komisija nāca klajā ar **ārkārtas regulu par atļauju piešķiršanu**¹⁸, kas vienkāršo un saīsina atļauju piešķiršanas procedūras attiecībā uz atjaunīgiem energoresursiem, tai skaitā energoatjaunināšanu, kā arī elektrotīkliem. Regula ir spēkā kopš 2022. gada beigām, un tās darbības termiņš beigsies 2024. gada vidū. Komisija ir arī veikusi pasākumus nolūkā vienkāršot un racionalizēt atļauju piešķiršanas procedūras vējturbīnu komponentu transportēšanai, kurām pašlaik ir vajadzīgas vairākas atļaujas izmantot automaģistrāles pat vienā un tajā pašā dalībvalstī¹⁹.

Regulas īstenošana dažādās dalībvalstīs ir atšķirīga, taču jau ir gūti pirmie rezultāti. Piemēram, pēc regulas stāšanās spēkā Vācijā 2023. gadā tika izsniegts rekordliels jaunu atļauju daudzums, un energoatjaunināšanas rādītājs pieauga līdz 34 %, kas ir augstākais rādītājs deviņu gadu laikā. Pēc tam, kad tiks ieviesta pārskatītā **AED**, atļauju piešķiršanas procedūras tiks vienkāršotas un saīsinātas visaptverošākā un strukturētākā veidā. Gandrīz visas dalībvalstis šo regulējuma pārskatīšanu papildina ar atļauju piešķiršanas reformām, kas iekļautas to atveseļošanas un noturības plānos, tai skaitā nesēn pieņemtajās **REPowerEU** sadaļās. **Tehniskā atbalsta instrumenta (TAI) regula**²⁰ paredz, ka dalībvalstis, izmantojot atsevišķus vai vairāku valstu projektus, var saņemt tehniskās zināšanas, kas paātrinātu atļauju piešķiršanu vēja enerģijai. Sešas dalībvalstis jau ir izmantojušas šo instrumentu, lai paātrinātu atļauju piešķiršanu. Pieņemtajā **Eiropas enerģētikas tīklu (TEN-E) regulas** pārskatītajā redakcijā²¹ ir iekļauta arī atļauju piešķiršanas noteikumu racionalizēšana attiecībā uz pārrobežu infrastruktūras projektiem, piemēram, jūras hibrīdstarpsavienojumiem. **TEN-E** satvars arī palīdz īstenot vai uzsākt galvenos pārrobežu elektroenerģijas infrastruktūras projektus, izmantojot Eiropas enerģētikas infrastruktūras savienošanas instrumenta finansiālu atbalstu.

Elektroenerģijas tirgus modeļa (ETM)²² reformas priekšlikuma mērķis ir sniegt stabilus investīciju signālus investīcijām atjaunīgajā enerģijā, veicinot ilgtermiņa līgumu slēgšanu, izmantojot cenu starpības līgumus (CSL) un elektroenerģijas pirkuma līgumus (EPL). Tajā pašā laikā priekšlikumā ir paredzēti noteikumi, kā izveidot elastīgāku energosistēmu, kas var paātrināt dažādu atjaunīgo energoresursu, piemēram, vēja enerģijas, integrāciju.

¹⁷ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai (COM(2021)557).

¹⁸ Padomes Regula (ES) 2022/2577 (2022. gada 22. decembris), ar ko nosaka satvaru atjaunīgās enerģijas apguves paātrināšanai, OV L 335, 29.12.2022., 36.-44. lpp.

¹⁹ Priekšlikums grozīt Direktīvu 96/53/EK par maksimālo pieļaujamo svaru un gabarītiem (COM(2023) 445)..

²⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/240 (2021. gada 10. februāris), ar ko izveido tehniskā atbalsta instrumentu, OV L 57, 18.2.2021., 1.-16. lpp.

²¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/869 (2022. gada 30. maijs).

²² COM(2023) 148 final, 2023. gada 14. marts.

Raugoties tieši uz neto nulles emisiju tehnoloģiju, tai skaitā vēja enerģijas tehnoloģiju, ražošanas nozari, Komisija būtiski atbalstīja tās noturību ar **Zaļā kursa industriālo plānu** un priekšlikumiem par neto nulles emisiju industrijas aktu (NNRA) un **Kritiski svarīgo izejvielu aktu** (KSIA)²³. Konkrētāk, ar priekšlikumu par neto nulles emisiju industrijas aktu tiek ieviesti ilgtspējas un noturības kritēriji publiskajā iepirkumā un izsolēs ar mērķi atbalstīt atjaunīgo enerģiju. Turklāt tas paātrinās atļauju piešķiršanu ražošanas iekārtu izveidei, veicinās kvalifikācijas celšanu un pārkvalificēšanos, kā arī sekmēs inovāciju un labāku koordināciju starp dalībvalstīm. KSIA priekšlikuma mērķis ir stiprināt kritiski svarīgo izejvielu vērtību ķēdi, no kurām vairākas izmanto vēja enerģijas nozarē, veicinot aprites ekonomiku, kas ir būtiska pieeja atkarības no izejvielām samazināšanai, vienlaikus līdz minimumam samazinot ietekmi uz vidi.

Pārskatītā ES jūras drošības stratēģija²⁴ pievēršas draudiem kritiskajai jūras infrastruktūrai, tai skaitā atkrastes vēja iekārtām, uzlabo infrastruktūras uzraudzību, aizsardzību un noturību pret tradicionāliem uzbrukumiem, hibrīduzbrukumiem un kibernetiskiem uzbrukumiem.

Lai atbalstītu nepieciešamās investīcijas, Komisija papildus atbalsta iespējām saskaņā ar Reģionālā atbalsta pamatnostādņēm ir ieviesusi arī jaunu sadaļu **Krīzes un pārkārtošanās pagaidu regulējumā** (KPPR), kas līdz 2025. gada 31. decembrim ļauj piešķirt ieguldījumu atbalstu tāda stratēģiska aprīkojuma ražošanai, kas paredzēts pārejai uz neto nulles emisiju ekonomiku, kas cita starpā iekļauj arī vējturbīnas un to galvenos komponentus un saistītās kritiski svarīgās izejvielas²⁵. Pamatojoties uz šo jauno sadaļu, dažas dalībvalstis veido atbalsta shēmas tīro tehnoloģiju ražošanas paplašināšanai. Kopš 2023. gada marta Komisija ir apstiprinājusi vairāku dalībvalstu izveidotās shēmas, kuru kopējais budžets ir aptuveni 6,9 miljardi EUR, un pašlaik izvērtē papildu shēmas.

Turklāt dalībvalstis var atbalstīt arī vēja enerģijas nozari saskaņā ar vispārējo grupu atbrīvojumu²⁶, pētniecības, izstrādes un inovācijas satvaru²⁷, Klimata, vides aizsardzības un enerģētikas pamatnostādņēm²⁸ un Reģionālā atbalsta pamatnostādņēm²⁹.

Komisija 2023. gada jūnijā ierosināja **Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformu** (“STEP”) nolūkā atbalstīt investīcijas kritiski svarīgās un jaunajās tehnoloģijās, kas ir būtiskas zaļās un digitālās pārkārtošanās īstenošanai³⁰. “STEP” ļautu novirzīt gan esošo, gan papildu ES finansējumu saskaņā ar vairākām ES programmām tām tehnoloģiju jomām, kas ir ļoti svarīgas Eiropas vadošajām pozīcijām, konkrēti, tīro tehnoloģiju ražošanas jomā, tādējādi veicinot vienlīdzīgus konkurences apstākļus investīcijām visā vienotajā tirgū.

²³ Attiecīgi: COM(2023) 62 final (2023. gada 1. februāris), COM(2023) 161 final (2023. gada 16. marts) un COM(2023) 160 final (2023. gada 16. marts).

²⁴ JOIN/2023/8 Kopīgs paziņojums par ES Jūras drošības stratēģijas un tās rīcības plāna atjauninājumu “Uzlabota ES Jūras drošības stratēģija, kā vērsties pret mainīgiem jūras apdraudējumiem”.

²⁵ Komisijas paziņojums 2023/C 101/03.

²⁶ Komisijas Regula (ES) Nr. 651/2014 (2014. gada 17. jūnijs), ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu

²⁷ Komisijas paziņojums “Pētniecībai, izstrādei un inovācijai piešķiramā valsts atbalsta nostādnes” 2022/C 414/01.

²⁸ Komisijas paziņojums “Pamatnostādnes par valsts atbalstu klimata, vides aizsardzības un enerģētikas pasākumiem (2022)”, C/2022/481.

²⁹ Komisijas paziņojums “Reģionālā valsts atbalsta pamatnostādnes”, 2021/C 153/01.

³⁰ COM(2023) 335 final, 2023. gada 20. jūnijs.

ES izdevumu programmas piedāvā atbalsta iespējas vēja enerģijas nozarei. **Inovāciju fonds**, kas var atbalstīt inovatīvu ražošanas projektu paplašināšanu, kopš 2020. gada ir atlasījis sešus vēja enerģijas projektus, kuru kopējais atbalsta apjoms ir 150 miljoni EUR. Pēdējā liela mēroga uzaicinājumā³¹ bija iekļauts īpašs “logs” tīro tehnoloģiju ražošanai, un tiek plānoti turpmāki uzaicinājumi. Lai atbalstītu rūpnieciskās jaudas palielināšanu atjaunīgo energoresursu tehnoloģiju jomā, vairākas dalībvalstis izmanto Atvēršanas un noturības mehānismu.

Spēkā esošajos ANP ir paredzēti pasākumi papildu vēja un saules enerģijas jaudas izvēršanai 15,9 GW apmērā³², paredzot līdz 5,6 miljardiem EUR projektiem, kas saistīti ar vēja un saules enerģiju. Pasākumi, kas īpaši vērsti uz vēja enerģiju, ietver atkrastes vai sauszemes vējparku un saistītās infrastruktūras, piemēram, enerģijas salu vai atkrastes termināļa infrastruktūras būvniecību.

Turklāt investīcijas ražošanas un izmantošanas veicināšanai var atbalstīt ar programmu **InvestEU**, saskaņā ar kuru līdz šim ir apstiprināti aizdevumi no Eiropas Investīciju bankas (EIB) vēja enerģijas projektiem vairāk nekā 1,8 miljardu EUR apmērā. Pētniecības programmā “**Apvārsnis Eiropa**” ar vēju saistītiem tematiem ir piešķirti aptuveni 250 miljoni EUR. **Kohēzijas fonds, Eiropas Reģionālās attīstības fonds un Taisnīgas pārkārtošanās fonds** atbalsta inovāciju, rūpnieciskās jaudas palielināšanu, konkrēti, attiecībā uz MVU, un vēja enerģijas apguvi, pamatojoties uz valsts un reģionālajām kohēzijas politikas programmām. Paredzams, ka 2021.-2027. gada periodā kohēzijas politikas atbalsts izvēršanai vien pārsniegs 580 miljonus EUR, kopumā sasniedzot 819 miljonus EUR, ieskaitot arī valstu iemaksas.

Komisija arī atbalstīja **plaša mēroga partnerības izveidi prasmju jomā**. Šīs partnerības iniciatori ir ieinteresētās personas, un tās mērķis ir apkopot informāciju par atjaunīgās enerģijas nozarē nepieciešamajām prasmēm, veicināt atbilstošu prasmju nodrošināšanu un sniegt norādījumus un ieteikumus publiskajām iestādēm.

Līdztekus šim rīcības plānam Komisija pieņem paziņojumu par atkrastes atjaunīgās enerģijas stratēģijas īstenošanu, kurā ietverts darbību kopums, kas īpaši paredzēts atkrastes atjaunīgajai enerģijai.

5. VĒJA ENERĢIJAS RĪCĪBAS PLĀNS

Tomēr būtu jādara vairāk, lai atbalstītu Eiropas vēja enerģijas nozari. Tāpēc šis Eiropas Vēja enerģijas rīcības plāns, kura pamatā ir Komisijas jau veiktie pasākumi, ietver papildu darbības konstatēto problēmu risināšanai. Šie pasākumi ir strukturēti 6 galvenajos pīlāros: i) apguves paātrināšana ar labāku paredzamību un atļauju ātrāku piešķiršanu; ii) uzlabots izsoļu plānojums; iii) piekļuve finansējumam; iv) taisnīgas un konkurētspējīgas starptautiskās vides radīšana; v) prasmes un vi) nozares iesaiste un dalībvalstu saistības.

³¹ https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-funding-climate-action/innovation-fund/calls-proposals/large-scale-calls_en

³² Lielākajai daļai ANP atbalstīto pasākumu ir kopīgi izvēršanas mērķrādītāji, kas attiecas gan uz saules, gan vēja enerģiju bez sadalījuma pēc tehnoloģijas veida.

1. APGUVES PAĀTRINĀŠANA AR LABĀKU PAREDZAMĪBU UN ATLAUJU ĀTRĀKU PIEŠKIRŠANU

Lai atraisītu esošo projektu potenciālu atļauju piešķiršanas posmā un paātrinātu jaunus projektus, ir vajadzīgi efektīvāki un pārredzamāki atļauju piešķiršanas procesi, personāla labāka komplektēšana un apmācība valstu atļauju piešķiršanas iestādēs, kā arī jaunā tiesiskā regulējuma par atļauju piešķiršanu ātrāka īstenošana. Lai novērstu šos šķēršļus, Komisija galveno uzmanību pievērsīs atļauju piešķiršanas procesa digitalizācijas izvērsšanai visās ES dalībvalstīs. Lai gūtu vietējo kopienu atbalstu, papildu vērtību šim procesam dos arī labāka informācijas apmaiņa starp dalībvalstīm par pastāvošo praksi.

Kopumā atveseļošanas un noturības mehānisma ietvaros dalībvalstis ir ierosinājušas pasākumus valsts atļauju piešķiršanas iestāžu atbalstam 31 miljona EUR apmērā. Paredzams, ka to vēl vairāk pastiprinās papildu pasākumi, izmantojot *RepowerEU* nodaļas dalībvalstu atveseļošanas un noturības plānos.

Turklāt, neraugoties uz spēkā esošajām īpašajām tiesību normām³³, atjaunīgo energoresursu izsoļu detalizēta plānošana daudzās dalībvalstīs ir vai nu neuzticama, vai arī tās trūkst. Lai nodrošinātu atjaunīgo energoresursu izsoļu pārredzamu plānošanu, Komisija ciešāk sadarbosies ar dalībvalstīm, un, ja tas nebūs pietiekami, rīkosies, lai nodrošinātu Atjaunojamo energoresursu direktīvas attiecīgo noteikumu pienācīgu īstenošanu.

Visbeidzot, trūkst politikas, kas veicinātu vēja enerģijas apguvi, izmantojot atjaunīgās elektroenerģijas pirkuma līgumus. Neskaidras perspektīvas attiecībā uz izvērsšanas apjomiem turpmākajos gados liek ES ražotājiem atturēties no ražošanas un jaudu kāpināšanas. Plašāka un detalizētāka izsoļu plānošana dos nozarei lielāku pārliecību par īstermiņa un vidēja termiņa darbījumdarbības iespējām.

1. darbība. Komisijai un dalībvalstīm ir jāsadarbojas, lai paātrinātu atļauju piešķiršanu. “Accele-RES” – pārskatītās AED transponēšanas un īstenošanas intensīvāka īstenošana sākumposmā Pagaidu ārkārtas režīms

Komisija uzsāks iniciatīvu “Accele-RES”, kas cita starpā ietvers šādas konkrētas darbības:

- **Komisija piešķirs prioritāti atļauju piešķiršanas paātrināšanai**, īpašu uzmanību pievērsot valstu atļauju piešķiršanas procesu **digitalizācijai** visā ES, kā arī atbalstīs valstu atļauju piešķiršanas iestāžu **apmācības** ieviešanu. Šo darbību atsevišķās dalībvalstīs atbalstīs ar *RepowerEU* nodaļām to atveseļošanas un noturības plānos. Lai vēl vairāk atbalstītu AED noteikumu par atļauju piešķiršanu ātru īstenošanu, Komisija mudinās dalībvalstis izmantot **tehniskā atbalsta instrumentu (TAI)**³⁴.
- **Lai atbalstītu dalībvalstis atļauju piešķiršanas procesā**, Komisija līdz gada beigām ieviesīs **īpašu tiešsaistes rīku**. Šis rīks cita starpā sniegs atbildes uz dalībvalstu bieži uzdotajiem praktiskajiem jautājumiem saistībā ar atļauju piešķiršanas pārskatīto noteikumu īstenošanu.

³³ Atjaunojamo energoresursu direktīvas 6. panta 3. punkts.

³⁴https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument/technical-support-instrument-tsi_lv

- Lai atbalstītu atļauju piešķiršanas noteikumu ātru īstenošanu, Komisija mudinās visas dalībvalstis izstrādāt detalizētus pārskatītās AED īstenošanas plānus.
- Līdz 2024. gada aprīlim Komisija **atjauninās Ieteikumu** par atļauju piešķiršanas procedūru paātrināšanu atjaunīgās enerģijas projektiem³⁵ un **norādījumus** par labu praksi atļauju piešķiršanas procedūru paātrināšanai atjaunīgās enerģijas projektiem un tam pievienotos norādījumus par elektroenerģijas pirkuma līgumu sekmēšanu,³⁶ vajadzības gadījumā sniedzot papildu norādījumus par tādiem tematiem kā energoatjaunināšana, vidisko procedūru vienkāršošana vai atļauju piešķiršana tīkliem. Komisija arī izdos norādījumus dalībvalstīm par atjaunīgo energoresursu paātrinātas apguves teritoriju izraudzīšanos³⁷.
- Komisija **pārveidos neformālo ekspertu grupu atļauju piešķiršanas jautājumos** par īpašu forumu, kas ļaus regulāri apmainīties ar paraugpraksi un apzināt atlikušos šķēršļus, tai skaitā regulatīvos šķēršļus, kam nepieciešama turpmāka rīcība ES līmenī. Lai atbalstītu jauno tiesību aktu īstenošanu, tiks mobilizēti citi sadarbības forumi ar dalībvalstīm, piemēram, **saskaņota rīcība attiecībā uz AED (CA-RES) un Vienotā tirgus noteikumu izpildes panākšanas darba grupa (SMET)**³⁸.

Komisija pašlaik pārskata ārkārtas regulu par atļaujām saistībā ar notiekošo novērtējumu par nepieciešamību pagarināt ārkārtas regulu spēkā esamības termiņu. Regula jau paātrina atļauju piešķiršanas procedūras dalībvalstīs, pirms ir tikuši efektīvi transponēti pārskatītās AED noteikumi (dalībvalstīm ir pienākums transponēt dažus no šiem noteikumiem līdz 2024. gada 1. jūlijam). Mēs redzam, ka enerģijas tirgus ir stabilizējies salīdzinājumā ar 2022. gadu, taču ES joprojām saskaras ar enerģētikas krīzes sekām. Lai gan mūsu sagatavotība un piegādes drošības arhitektūra ir nostiprināta, joprojām pastāv tādi riski kā enerģijas importa traucējumi. Elektroenerģijas cenas ir augstas un joprojām ir svārstīgas. Nepieciešamība paātrināt atjaunīgo energoresursu, jo īpaši vēja enerģijas, izvēršanu visā ES ir lielāka nekā jebkad agrāk, jo tā palīdz novērst piegādes drošības riskus, aizstāt fosilo kurināmo energoresursu struktūrā un sasniegt mūsu vērienīgos 2030. gada mērķrādītājus.

Līdz novembrim Komisija iesniegs ziņojumu par šīs pārskatīšanas galvenajiem konstatējumiem un apsvērs iespēju ierosināt pagaidu ārkārtas režīma pagarināšanu. Šāds pagaidu režīms sniegtu konkrētus ieguvumus atjaunīgajiem energoresursiem un dotu spēcīgu signālu nozarei un dalībvalstīm par nepieciešamību steidzami paātrināt vēja enerģijas un citu atjaunīgo energoresursu apguvi. Lai nodrošinātu, ka ar Ārkārtas regulu radītie labvēlīgie nosacījumi tiek netraucēti saglabāti strukturālā veidā, dalībvalstis tiek mudinātas ātrāk transponēt pārskatītās AED noteikumus.

³⁵ Komisijas Ieteikums C/2022/3219 final.

³⁶ Komisijas dienestu darba dokuments. Norādījumi dalībvalstīm par labu praksi, kā paātrināt atļauju piešķiršanas procedūras atjaunīgās enerģijas projektiem, un par elektroenerģijas pirkuma līgumu slēgšanas atvieglošanu Pavaddokuments dokumentam Komisijas Ieteikums, kā paātrināt atļauju piešķiršanas procedūras atjaunīgās enerģijas projektiem un atvieglot enerģijas pirkuma līgumu slēgšanu, SWD/2022/0149 final

³⁷ Dalībvalstīm saskaņā ar pārskatītās AED 15.c pantu ir jāizraugās atjaunīgo energoresursu paātrinātas apguves teritorija vismaz vienai atjaunīgās enerģijas tehnoloģijai.

³⁸ SMET turpinās darbu pie tā, lai novērstu ar procesu saistītos šķēršļus atļauju piešķiršanai vēja un saules enerģijas projektiem. Tā arī atbalstīs labas prakses apmaiņu attiecībā uz vienas pieturas aģentūru, atļauju digitālu piešķiršanu un skaidru informāciju un termiņiem.

2. darbība. Dalībvalstīm jāpalielina vēja enerģijas projektu plūsmas pamanāmību, izmantojot vēja enerģētikas solījumus, publicējot vidēja termiņa izsoļu grafikus un ilgtermiņa plānus par atjaunīgo energoresursu apguvi

Saskaņā ar AED dalībvalstīm jau ir pienākums publicēt ilgtermiņa grafiku par paredzamo atbalsta piešķiršanu atjaunīgajiem energoresursiem, aptverot vismaz nākamās piecus gadus, un ieviest pasākumus, kas nodrošinātu, ka elektroenerģijas pirkuma līgumi arī veicinās nepieciešamo atjaunīgo energoresursu apguvi³⁹. Sadarbībā ar dalībvalstīm Komisija nodrošinās atjaunīgo energoresursu apguves nacionālo plānu pamanāmību un paredzamību, nodrošinot attiecīgo AED noteikumu īstenošanu un ieviešot pārredzamus digitālos rīkus. Tas palīdzētu nozarei labāk plānot investīcijas ražošanas jaudā, palielināt to finansiālo izdevīgumu un stiprināt to ekonomisko pamatojumu. Dažas dalībvalstis, piemēram, Dānija vai Polija, jau izstrādā konkrētas konkursa programmas lielām atkrastes vēja projektu investīcijām.

Tādēļ:

- Komisija izveidos interaktīvu **ES digitālo platformu**, kurā tiks publicēti dalībvalstu izsoļu plāni. Tas nodrošinās gaidāmo izsoļu un paredzamo izmantošanas apjomu lielāku pamanāmību un nodrošinās uzņēmumiem **vienotu informācijas punktu** par visām ES plānotajām izsolēm.
- Komisija aicina dalībvalstis apņemties pildīt konkrētus **solījumus attiecībā uz vēja enerģijas apguves apjomiem** vismaz 2024.–2026. gada periodā, sniedzot skaidru un ticamu pārskatu par vēja enerģijas apguvi nākamajos gados, kas oficiāli jāapstiprina līdz 2023. gada beigām. Šiem solījumiem būtu jāpapildina vērienīgās saistības panākt, lai atkrastes enerģija līdz 2030. gadam sasniedz 111 GW visos ES jūras baseinos.
- Komisija pastiprinās sadarbību ar dalībvalstīm, projektu virzītājiem un tīklu operatoriem reģionālo augsta līmeņa grupu ietvaros⁴⁰ nolūkā apzināt konkrētus īstenošanai gatavus projektus vēja un citu atjaunīgo energoresursu jomā, tai skaitā pārrobežu projektus, un atbalstītu to ātru īstenošanu. Labs piemērs ir Ziemeļu jūru enerģētiskās sadarbības satvars (*NSEC*), kas vainagojās ar kopīgu paziņojumu⁴¹, kurā noteica vērienīgus jaunus apkopotus mērķrādītājus, proti, līdz 2050. gadam nodrošināt atkrastes vēja enerģijas iekārtas ar vismaz 260 GW jaudu, nosakot starpposma mērķus — nodrošināt vismaz 76 GW jaudu līdz 2030. gadam un 193 GW jaudu līdz 2040. gadam. Komisija izmantos arī reģionālos sadarbības forumus nolūkā koordinēt plānošanu atkrastes vēja enerģijas projektiem un citiem atjaunīgās enerģijas projektiem ar reģionālu ietekmi, kā paskaidrots arī paziņojumā par atkrastes atjaunīgo enerģiju.

³⁹ Direktīvas (ES) 2018/2001 6. panta 3. punkts: “Dalībvalstis kā atsauci publicē ilgtermiņa grafiku, kas prognozē plānotos atbalsta piešķirumus un kas attiecas uz vismaz nākamajiem pieciem gadiem vai nākamajiem trīs gadiem budžeta plānošanas ierobežojumu gadījumā, attiecīgā gadījumā ietverot indikatīvo laiku, iepirkuma procedūru rīkošanas biežumu, paredzamo jaudu un attiecīgā gadījumā budžetu vai maksimālo atbalstu, ko ir paredzēts piešķirt vienam projektam, kā arī, ja piemērojams, paredzamās iepirkuma kritērijiem atbilstošās tehnoloģijas. Šo grafiku atjaunina ik gadus vai, ja nepieciešams, lai ņemtu vērā nesenās norises tirgū vai paredzamos atbalsta piešķirumus”.

⁴⁰ BEMIP, CESEC, South-Western and NSEC.

⁴¹ https://energy.ec.europa.eu/system/files/2022-09/220912_NSEC_Joint_Statement_Dublin_Ministerial.pdf

- Pēc nacionālo enerģētikas un klimata plānu (NEKP) projektu novērtēšanas Komisija 2023. gada decembrī **nāks klajā ar ieteikumiem par atļauju piešķiršanu un atjaunīgo energoresursu attīstības ilgtermiņa plānošanu**. Atjauninātajos NEKP, kas pārsniedz pašreizējās juridiskās saistības, dalībvalstīm būtu jāizstrādā **visaptveroši 10 gadu plāni** atjaunīgo energoresursu, konkrēti, vēja enerģijas, izvēršanai ar perspektīvu līdz 2040. gadam. Plānos būtu jāiekļauj uzstādīto jaudu mērķrādītāji un/vai apjomi vai ražošana, projektu profils, telpiskais sadalījums un energosistēmas integrācijas aspekti. Tas nodrošinās redzamību ražošanas nozarei, kā arī ļaus tīkla operatoriem savlaicīgi izstrādāt nepieciešamos elektrotīklus atjaunīgo energoresursu integrēšanai (izmantojot tīkla attīstības plānus).

3. darbība. Komisijai jāpieņem rīcības plāns, lai veicinātu elektrotīklu izbūvi

Pēc augsta līmeņa elektroenerģijas tīklu konferences 2023. gada septembrī Komisija 2023. gada novembrī pieņems **rīcības plānu elektrotīkliem**, kas ietvers gan pārvades, gan sadales līmeņus. Pamatojoties uz Eiropas enerģētikas tīklu (*TEN-E*) sistēmu, rīcības plāns jo īpaši palīdzēs paātrināt svarīgāko pārrobežu elektroenerģijas infrastruktūras projektu īstenošanu, kas pēc pārskatītās regulas par Eiropas enerģētikas tīkliem pieņemšanas tiks iekļauti pirmajā kopējas ieinteresētības un savstarpējas intereses projektu sarakstā. Šiem projektiem būs izšķiroša nozīme, integrējot arvien lielākus atjaunīgo energoresursu apjomus un veicinot energosistēmas integrāciju.

Rīcības plānā tiks iekļauti pasākumi, kuru mērķis ir novērst šķēršļus, kas kavē elektrotīkla pastiprināšanu un paplašināšanu, tai skaitā pārrobežu izmaksu sadali, un ražošanu, kas ir būtiski, lai palīdzētu atbloķēt lielāku skaitu sauszemes un atkrastes vēja enerģijas projektu, piesaistītu investīcijas vēja enerģijas projektiem piekrastes dalībvalstīs un transporta infrastruktūrā uz reģioniem, kuriem ir tikai sauszemes robežas Eiropā, un tādējādi radītu papildu pieprasījumu pēc vēja iekārtām. Rīcības plāns elektrotīklu jomā veicinās arī apsteidzošās investīcijas, lai nodrošinātu nepieciešamo elektrotīkla attīstību. Tā mērķis būs gan paātrināt jaunas infrastruktūras ieviešanu, novēršot šķēršļus atļauju piešķiršanā, gan arī nodrošināt labāku esošā elektrotīkla izmantošanu, piemēram, uzlabojot esošo jaudu pārredzamību.

II. UZLABOTS IZSOLU PLĀNOJUMS

Tas, kā dalībvalstis veido savas izsoles atjaunīgo energoresursu atbalstam, ietekmē atjaunīgo energoresursu apguvi un investīciju signālus visā vērtības ķēdē. Labi izstrādāti objektīvi, pārredzami, nediskriminējoši pirmskvalifikācijas un ar cenu nesaistīti piešķiršanas kritēriji, pēc kuriem izvēlas produktus ar augstāku pievienoto vērtību un kuri veicina rūpniecisko izvēršanu, var labāk atbalstīt inovatīvu un konkurētspējīgu vēja enerģijas ražošanas nozari. Tādi kritēriji kā ilgāks iekārtu ekspluatācijas laiks, oglekļa saturs vai aprites ekonomikas pasākumi samazina vējparku vidisko pēdu un palīdz samazināt mūsu atkarību no kritiski svarīgām izejvielām. Projektu kavēšanās vai neizpildes riska novēršana nodrošina lielāku paredzamību un noteiktību uzņēmumiem un investoriem. Vispārīgāk runājot, turpmāka dalībvalstu izsoļu plānošanas principu saskaņošana samazinātu darījumu izmaksas un varētu lielā mērā nodrošināt, ka izsoles ir piemērotas konkrētam mērķim, vienlaikus atstājot pietiekamas iespējas elastībai un inovācijai dalībvalstu līmenī. Izmantojot šos elementus

izsoļu sagatavošanā, būtu jāņem vērā ietekme uz dalībvalstu budžetu un nepieciešamība pēc vienkāršības.

4. darbība. Dalībvalstīm, izmantojot Komisijas ieteikumu un norādījumus, savās izsolēs jāiekļauj objektīvi, pārredzami un nediskriminējoši kvalitatīvi kritēriji un pasākumi, lai maksimāli palielinātu projektu izpildes līmeni

Tūlīt pēc rīcības plāna pieņemšanas Komisija **uzsāks dialogu** ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām nolūkā **uzlabot, vienkāršot un nodrošināt konsekvenci atjaunīgās enerģijas izsoļu izstrādē**, tādējādi novēršot trūkumus, kuru dēļ projekti kavējas vai tiek atcelti. Šāda nenoteiktība kaitē Eiropas vēja enerģijas tirgus dalībniekiem un dalībvalstīm un apdraud ES atjaunīgās enerģijas mērķrādītāja sasniegšanu. Dialoga rezultātā pēc iespējas ātrāk tiks pieņemts **Komisijas ieteikums un norādījumi**, kuru mērķis ir nodrošināt tādas ierosinātos standarta elementus izsolēm, kas pilnībā atbilst neto nulles emisiju industrijas aktam, kā arī padarīt izsoļu struktūru vienotāku un efektīvāku. Ilgtermiņā Komisija būtu gatava nodrošināt vienotāku izsoļu sistēmu, padarot šos noteikumus juridiski saistošus neto nulles emisiju industrijas aktā, izmantojot īstenošanas aktu.

Tas ietvers šādas darbības:

- ierosināt nediskriminējošu, objektīvu un pārredzamu pirmskvalifikācijas kritēriju kopumu saistībā ar kibernetiku (atbilstība TID 1 un TID 2) un starptautisku datu nosūtīšanu saskaņā ar ES tiesību aktiem un starptautiskajām saistībām, kā arī citiem kritērijiem, piemēram, ilgtspēju/vidi/jūras baseinu aizsardzību un spēju nodrošināt rezultātus;
- stiprināt skaidrību par kritērijiem, kas nav saistīti ar cenu piešķiršanu un kam ir būtiska nozīme, novērtējot ilgtspēju, inovāciju, energosistēmas integrāciju, augstas kvalitātes produktus un ieguldījumu noturīgas piegādes ķēdes izveidē;
- izpētīt iespēju izstrādāt Eiropas darījumdarbības rīcības kodeksu, kas cita starpā veicina piegādes ķēdes pārredzamību un ko varētu ieteikt turpmākām vēja enerģijas izsolēm;
- stiprināt vēja enerģijas iekārtu un ar tām savienotās infrastruktūras kibernetiku;
- nodrošināt projektu pilnīgu un savlaicīgu izpildi, izmantojot atbilstošus stimulus. Tam būtu jāietver soda klauzulas par projektu neizpildi un cenu indeksācija, kas palīdzētu nozarei labāk pārvarēt inflācijas radīto izmaksu pieaugumu;
- novērtēt negatīvās solīšanas sekas un izpētīt risinājumus, kā izvairīties no negatīvas ietekmes uz izvēršanas ātrumu un mērogu, kā arī uz vērtības ķēdi.
- Apkopojot dalībvalstu solījumus par vēja enerģijas apguves apjomiem laikposmā no 2024. līdz 2026. gadam un pēc tam, Komisija lūgs dalībvalstis norādīt, vai tās plāno izmantot negatīvas solīšanas, it īpaši neierobežotas negatīvas solīšanas, kas var radīt ļoti augstus piedāvājumus vēja enerģijas projektiem un palielināt risku šādu projektu pilnīgai un savlaicīgai izpildei. Attiecīgā gadījumā Komisija uzsāks dialogu ar dalībvalstīm par to, vai ir iespējams izvairīties no šādas solīšanas struktūras; un

- risināt jautājumus par maksimālo solišanas apjomu, kas izraisa nepietiekamu piedāvājumu skaitu izsolēs.

4. darbības mērķis ir panākt ātrus un jūtamus uzlabojumus un lielāku saskaņotību atjaunīgās enerģijas izsoļu izstrādē. Daži no jautājumiem, kurus tā plāno risināt, ir strukturāli risināti priekšlikumos par **elektroenerģijas tirgus modeli (ETM)** un **neto nulles emisiju industrijas aktu**. Ņemot vērā iepriekš minēto, **Komisija aicina likumdevējus ātri panākt vienošanos par ETM (līdz 2023. gada beigām) un neto nulles emisiju industrijas aktu (līdz 2024. gada martam).**

Komisija palīdzēs likumdevējiem ieviest neto nulles emisiju industrijas aktā noteikumus, kas saistīti ar objektīviem, pārredzamiem un nediskriminējošiem pirmskvalifikācijas kritērijiem izsolēm, un stiprināt ar cenu nesaistītu piešķiršanas kritēriju izmantošanu, tai skaitā it īpaši apsvērumus, kas saistīti ar darījumdarbību, kiberneti drošību un datu drošību, kā arī spēju pilnībā un savlaicīgi izpildīt projektu.

Turklāt, ja likumdevēji tā nolems, Komisija ir gatava ātri ierosināt **īstenošanas aktu** attiecībā uz neto nulles emisiju industrijas aktu ar mērķi Eiropas tiesību aktos iekļaut atjaunīgo energoresursu izsoļu izstrādes paraugpraksi un vēl vairāk racionalizēt izsoļu struktūru.

Kad tiks pieņemti ETM noteikumi par cenu starpības līgumu un elektroenerģijas pirkuma līgumu izmantošanu, tie varētu veicināt ieņēmumu stabilitāti vēja enerģijas nozarē.

5. darbība. Kiberdrošības risku novēršana un datu aizsardzības aspektu risināšana

Komisija apzinās kiberdrošības riskus, kas attiecas uz vēja enerģijas iekārtām un saistīto infrastruktūru, tai skaitā datu aizsardzības aspektus, lai novērtētu, vai tos varētu izmantot, lai kaitētu ekonomiskajai drošībai vai elektroapgādes drošībai ES. Šāda apzināšana un novērtēšana tiks veikta saistībā ar riska novērtējumu, ko pašlaik veic Komisija kopā ar Augsto pārstāvi un TID sadarbības grupu, kā minēts Padomes 2022. gada 8. decembra Ieteikumā par Savienības mēroga koordinētu pieeju kritiskās infrastruktūras noturības stiprināšanai⁴². Lai veiktu šo konkrēto analīzi un iekļautu to plašākā riska novērtējumā, Komisija izmantos arī ekspertu grupas, piemēram, jaunizveidoto Viedās enerģētikas ekspertu grupu un tās kiberdrošības darba grupu, kurā ir nozares pārstāvji, tai skaitā pārdevēji un elektroenerģijas uzņēmumi. Riska novērtēšanas darbā var izmantot pieredzi ar 5G, un ar to tiktu papildināta esošā drošības infrastruktūra un it īpaši **Tīkla kodeksa par pārrobežu elektroenerģijas plūsmām**, ko plānots pieņemt 2024. gada 1. ceturksnī, kiberdrošība. Rezultāti varētu atbalstīt iepirkuma procesus un izsoļu izstrādi, turpmāku politikas veidošanu, kā arī ārvalstu tiešo investīciju izvērtēšanu.

Kiberdrošības risku analīzes tvērums būs plašs, un tā ietvers arī iekārtas.

6. darbība. Komisijai jāpalielina stratēģiskā iepirkuma izmantošana stratēģijas “Global Gateway” kontekstā

⁴² Padomes Ieteikums (2022. gada 8. decembris) par Savienības mēroga koordinētu pieeju kritiskās infrastruktūras noturības stiprināšanai, (2023/C 20/01), (OV C 20, 20.1.2023., 1. lpp.).

Komisija 2021. gada decembrī uzsāka stratēģiju “Global Gateway”, ar kuras palīdzību ES investē “Eiropas komandas” pieejā tīras enerģijas un infrastruktūras projektos visā pasaulē, tai skaitā vēja enerģijas jomā. Komisija ierosinās palielināt stratēģiskā iepirkuma izmantošanu “Global Gateway” kontekstā. Tas nodrošinās projektu atbilstību augstiem vides, sociālajiem un pārvaldības standartiem, un ļaus līgumslēdzējiem un ražotājiem, kas atbilst šiem standartiem, rast dzīvotspējīgu ekonomisko pamatojumu, vienlaikus veicinot ilgtspējīgu attīstību jaunietekmes tirgos un jaunattīstības valstīs. Attiecībā uz projektiem, kas saistīti ar stratēģisku neto nulles emisiju tehnoloģiju, piemēram, atjaunīgās vēja enerģijas tehnoloģiju, izmantošanu, tādi kritēriji kā neto nulles emisiju industrijas aktā iekļautie kritēriji pēc to pieņemšanas kalpos par atsauci sadarbībai ar starptautiskajiem partneriem. Turklāt Komisija izskatīs iespēju līdzīgas prasības piemērot iepirkumam, ko veic privāti projektu virzītāji “Global Gateway” projektos.

III. FINANSĒJUMA PIEEJAMĪBA

Inflācijas apstākļi ar izejvielu cenu kāpumu, procentu likmju pieaugumu un biežo nepieciešamību sniegt sākotnējas garantijas, lai varētu noslēgt līgumus, ir pasliktinājuši vēja enerģijas nozares piekļuvi finansējumam gan ražošanas, gan izvērsšanas vajadzībām. Tomēr, lai sasniegtu neto nulles emisiju industrijas akta mērķrādītājus, tiek lēsts, ka vēja enerģijas nozarei ir vajadzīgas investīcijas 6 miljardu EUR apmērā ražošanas jaudas palielināšanai. Kapitāla tirgu savienības (KTS) un ES ilgtspējīga finansējuma satvara ietvaros Komisija ir strādājusi, lai izstrādātu kapitāla tirgus noteikumus, kas ir pievilcīgi ilgtermiņa investoru investīcijām, kā arī pasākumus privātā finansējuma mobilizēšanai vides ziņā ilgtspējīgām darbībām un Eiropas zaļā kursa iespējām. Komisija pilnībā apzinās, ka privātās investīcijas būs ļoti svarīgas, lai sasniegtu šajā rīcības plānā izvirzītos mērķus, un līdztekus ES un citu publisko investīciju avotu mobilizācijai veiks pasākumus šajā jomā.

7. darbība. Komisijai jāveicina piekļuve ES finansējumam

Nākamajā uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus 2023. gada 23. novembrī Komisija paplašinās iespējas atbalstīt vēja enerģijas ražošanu, izmantojot **Inovāciju fondu**, proti, divkāršojot budžetu tīro tehnoloģiju ražošanas projektu finansēšanai līdz 1,4 miljardiem EUR, tai skaitā vējturbīnu un to komponentu ražošanas projektiem.

Inovāciju fonda kopējais finansējums laikposmam no 2020. līdz 2030. gadam ir 40 miljardi EUR⁴³. Inovāciju fonda šā gada kopējā budžetā 4 miljardu EUR apmērā papildus īpašajam tīro tehnoloģiju ražošanas tematam inovatīvi vēja enerģijas ražošanas projekti un izmēģinājuma projekti būs atbalstīti arī citos tematos 2023. gada 23. novembrī gaidāmajā uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus. Vienāda punktu skaita gadījumā šajā uzaicinājumā priekšroka tiks dota vēja enerģijas projektiem.

Lai atbalstītu projektu izstrādātājus un nodrošinātu, ka tiek veidota stabila virkne inovatīvu projektu, vēja enerģijas projektiem būtu jāpiešķir prioritāte arī attiecībā uz Inovāciju fonda atbalstu projektu izstrādei 90 miljonu EUR apmērā, kas sadarbībā ar Eiropas Investīciju banku tiks piešķirts nākamajos trīs gados. *InvestEU* konsultāciju centrā ir pieejams arī īpaši pielāgots konsultatīvais atbalsts. Turklāt, apvienojot finansējumu no Inovāciju fonda un finansējumu,

⁴³ Pie vidējās oglekļa cenas 75 EUR par tonnu

ko nodrošina EIB un citas starptautiskas finanšu iestādes un valsts attīstību veicinošas bankas un iestādes, tai skaitā saskaņā ar **programmu InvestEU**, var atbalstīt arī izraudzītos projektus, lai palīdzētu pieņemt galīgo lēmumu par investīcijām.

Līdz šā gada beigām Komisija arī pastiprinās ar vēja enerģiju saistītos pasākumus saskaņā ar **pārskatīto stratēģisko energotehnoloģiju plānu (SET plāns⁴⁴)**, kā arī pastiprinās atbalstu pētniecībai un inovācijai vēja enerģijas ražošanas nozarē, nodrošinot attiecīgo Eiropas tehnoloģiju konkurētspējas saglabāšanu, konkrēti, jautājumos, kas saistīti ar aprites un ilgtspējas principiem, rūpniecības procesu uzlabošanu un digitalizāciju.

STEP arī pavērs jaunas iespējas atbalstīt investīcijas, kuru mērķis ir palielināt ES tīro tehnoloģiju, tai skaitā vēja enerģijas, ražošanu, kas varētu īpaši labvēlīgi ietekmēt pārejas reģionus un mazāk attīstītos reģionus, kā arī attīstītos reģionus dalībvalstīs, kuru IKP uz vienu iedzīvotāju ir zemāks par ES vidējo rādītāju. Šie reģioni gūs labumu no finansiāliem stimuliem un lielākas elastības, izmantojot **Kohēzijas fonda, Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Taisnīgas pārkārtošanās fonda** piešķirumus, kas paredzēti, lai atbalstītu produktīvas investīcijas lielos uzņēmumos, tādējādi sekmējot investīcijas stratēģiskajās nozarēs, kas veicina STEP mērķu sasniegšanu.

8. darbība. EIB ir jānodrošina riska mazināšanas instrumenti un garantijas ES vēja enerģijas uzņēmumiem

Eiropas Investīciju banka 2023. gada jūlijā apstiprināja savu otro *REPowerEU* paketi. Banka paziņoja par savu mērķi gandrīz divkārtot aizdevumus, kas veicina zaļā kursa industriālā plāna un neto nulles emisiju industrijas akta īstenošanu ar mērķi piecu gadu laikā kopumā mobilizēt aptuveni 150 miljardus EUR. Šā plāna pamatā daļēji būs *InvestEU* garantiju mehānisms. Viena no šo centienu prioritārajām/rīcības jomām būs Eiropas stratēģisko neto nulles emisiju tehnoloģiju, saistīto augšupējo komponentu un stratēģisko izejvielu ražotāji. Tas ietvers ES ražošanas jaudu sauszemes un atkrastes vēja enerģijas nozarē.

Komisija un Eiropas Investīciju banka kopīgi un steidzami strādā pie **īpaša instrumenta, kas sniegtu pretgarantiju komercbanku kredītriskam** galvenajiem vēja enerģijas nozares piegādātājiem, palielinot piekļuvi avansa maksājumiem un izpildes garantiju līnijām. Komisijas un EIB kopīgais mērķis ir ieviest jauno instrumentu tuvāko 3 līdz 6 mēnešu laikā. Tas mazinās finansiālo spiedienu, ko rada pieaugošais pasūtījumu portfelis, ko saasina makroekonomiskās problēmas, tai skaitā pieaugošā inflācija, procentu likmes, kā arī būtiski piegādes ķēdes traucējumi.

Komisija programmas STEP ietvaros ir arī ierosinājusi palielināt ES garantiju par 7,5 miljardiem EUR, izmantojot īpašu *InvestEU* sadaļu, kas palielinātu EIB grupas un citu īstenošanas partneru spēju atbalstīt investīcijas tīro un citu tehnoloģiju izstrādē un ražošanā, tai skaitā vēja enerģijas nozarē.

Darbs pie ārējo finanšu instrumentu koordinācijas uzlabošanas – dalībvalstu eksporta kredītaģentūrām strādājot kopā ar attīstības finansējuma sniedzējiem, it īpaši saistībā ar *Global Gateway* – cita starpā atbalstīs atjaunīgo energoresursu, tai skaitā vēja enerģijas, projektus.

⁴⁴ Komisijas paziņojums par SET plāna pārskatīšanu (pieņemšana 2023. gada oktobrī).

9. darbība. Dalībvalstīm pilnībā jāizmanto valsts atbalsta noteikumos paredzētā elastība attiecībā uz ES vēja enerģijas vērtību ķēdi

Lai atbalstītu vēja enerģijas ražošanu ES, dalībvalstīm būtu pilnībā jāizmanto iespējas, ko sniedz krīzes un pārkārtošanās pagaidu regulējuma (*TCTF*) noteikumi. Attiecībā uz dažām ar krīzi saistītām *TCTF* sadaļām, kuru termiņš beigsies līdz gada beigām, Komisija ir apspriedusies ar dalībvalstīm un drīzumā pieņems lēmumu par to iespējamo pagarināšanu, ņemot vērā nepieciešamību nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus ES. Līdz 2025. gada beigām ir pieejamas arī citas sadaļas, kas paredzētas pārejai uz ekonomiku ar nulles neto emisiju līmeni un kas ļauj dalībvalstīm paātrināt atjaunīgo energoresursu, tai skaitā vēja enerģijas, ieviešanu un atbalstīt stratēģiskās investīcijas tādu iekārtu ražošanai, kuras nepieciešamas pārejai uz nulles neto emisiju līmeni, tai skaitā vējturbīnas, to galvenās sastāvdaļas un saistītās svarīgākās izejvielas.

10. darbība. Komisijai jāstiprina dialogs ar investoriem, lai veicinātu investīciju pievilcību ES vēja enerģijas nozarē

Komisija aktīvi sadarbojas ar ieinteresētajām personām, jo īpaši ar ilgtermiņa kapitāla investoriem saistībā ar investoru dialogu nolūkā rast risinājumus, kā ES vēja enerģijas nozari padarīt konkurētspējīgāku, piesaistot investīcijas globālā mērogā. Tas palīdzēs samazināt vajadzību pēc publiskā atbalsta. Galvenā uzmanība tiek pievērsta nozares iespējām un neaizsargātībai – operatīvajā, finanšu un konkurences jomā – un veidiem, kā uzlabot Eiropas priekšrocības un novērst trūkumus.

Vēl 2023. gadā Komisija organizēs īpašas sanāksmes ar ilgtermiņa investoriem, lai labāk izprastu galvenos šķēršļus, kuri kavē investīciju pievilcību ES vēja enerģijas nozarē, un labākos veidus, kā tos novērst. Tas aptvers iespējas nodrošināt ātrāku piekļuvi privātajam finansējumam un tā izmantošanu, kā arī diskusijas par investīciju klimatu Eiropā, tai skaitā efektīvu un, ja iespējams, vienkāršotu regulatīvo vidi investīcijām vēja enerģijas nozarē.

IV. TAISNĪGAS UN KONKURĒTSPĒJĪGAS STARPTAUTISKĀS VIDES NODROŠINĀŠANA

ES vēja enerģijas ražošanas nozare ir pierādījusi, ka taisnīgos apstākļos tā ir ļoti konkurētspējīga gan vietējā tirgū, gan ārvalstu tirgos. ES būtu jārada labvēlīga vide, kas ļautu ES rūpniecībai konkurēt, ieviest jauninājumus, investēt un eksportēt uz ārvalstu tirgiem saskaņā ar starptautiskajām saistībām.

11. darbība. Komisijai ir jāatvieglo ES ražotāju piekļuve ārvalstu tirgiem

Komisija turpinās izmantot savu plašo tirdzniecības nolīgumu tīklu nolūkā stiprināt ES vēja enerģijas nozares konkurētspēju, tai skaitā izmantojot efektīvu īstenošanu un izpildi⁴⁵. Komisija arī piešķir lielu nozīmi **notiekošajām tirdzniecības sarunām** a mērķi vienoties par stingrām nodaļām attiecībā uz enerģiju un izejvielām, kā arī par citiem būtiskiem noteikumiem vēja enerģijas nozarei. Šie nolīgumi palīdz vēja enerģijas nozarei dažādot un mazināt risku piegādes ķēdēs, kā arī novērst stratēģisko atkarību, it īpaši attiecībā uz

⁴⁵ ES tirdzniecības nolīgumos ir iekļauti noteikumi, kas aizliedz importa un eksporta ierobežojumus, vietēja satura prasības, kā arī nodrošina piekļuvi publiskajam iepirkumam.

izejvielām un citiem starpproduktiem. Tāpēc Komisija vēl vairāk **pastiprinās sarunas par tirdzniecības nolīgumiem**, kas stiprinātu ES uzņēmumu pozīciju, tai skaitā vēja enerģijas nozarē, un nodrošinātu netraucētu piekļuvi ārvalstu tirgiem. Neto nulles emisiju industriālās partnerības papildus atbalstīs Eiropas uzņēmumu klātbūtni galvenajos tirgos. Turklāt Komisija centīsies panākt stratēģiskāku sadarbību un iniciatīvas šajā nozarē ES kaimiņvalstīs.

Tāpat ES sadarbosies ar saviem partneriem Pasaules Tirdzniecības organizācijā (PTO) ar mērķi izstrādāt **noteikumu kopumu par subsīdijām** nolūkā palielināt pārredzamību attiecībā uz valsts iejaukšanos un izvairīties no sacensības par subsīdijām, kas palielina tirdzniecības konfliktus un apdraud sadarbību, kura nepieciešama globālo klimata mērķu sasniegšanai. Darbu plānots sākt 2024. gada februāra PTO ministru konferencē.

Starptautiskā iepirkuma akts (IPI)⁴⁶ nodrošina ES iespējas pārliecināt savus tirdzniecības partnerus, kuriem vēl nav saistību publiskā iepirkuma jomā (PTO Nolīgumā par valsts iepirkumu (GPA) vai divpusējos brīvās tirdzniecības nolīgumos), atvērt savus iepirkuma tirgus ES uzņēmumiem. Ja ir pamatoti ES nozares apgalvojumi par ierobežotu piekļuvi ar vēja enerģiju saistītām precēm un pakalpojumiem publiskā iepirkuma jomā trešā valstī, Komisija, apspriežoties ar attiecīgo trešo valsti, var sākt *IPI* izmeklēšanu nolūkā atvērt šo tirgu ES uzņēmējiem. *IPI* arī ļauj ES ierobežot piekļuvi tās publiskā iepirkuma tirgiem, nosakot attiecīgus *IPI* pasākumus gadījumā, ja iepriekš minētās apspriešanās rezultātā nav gaidāma trešās valsts tirgus atvēršana.

12. darbība. Iekšējā tirgus aizsardzība pret tirdzniecības izkropļojumiem un drošības un sabiedriskās kārtības apdraudējumu

Komisija sadarbībā ar Eiropas vēja enerģijas nozari cieši **uzraudzīs iespējamo negodīgo tirdzniecības praksi**, kas dod labumu ārvalstu vēja enerģijas ražotājiem. Tas ietvers rūpīgu pārbaudi attiecībā uz ES importēto vēja enerģijas ražojumu iespējamo subsidēšanu. Pamatotos gadījumos Komisija aktivizēs savus tirdzniecības aizsardzības instrumentus. Ciktāl ārvalstu kropļojošās subsīdijas ļauj vēja enerģijas ražotājiem, kas tās saņem, sekmīgi piedalīties publiskā iepirkuma procedūrās vai koncentrācijas darījumos, kurās iesaistīti ES mērķa uzņēmumi, **ES izmantos arī pasākumus, kas paredzēti Regulā par ārvalstu subsīdijām. Eiropas vēja enerģijas nozare tiek mudināta iesniegt papildu pierādījumus.** Komisija izvērtēs visus nozares vai citu neatkarīgu avotu iesniegtos pierādījumus par iespējamo negodīgu.

Komisija mudinās dalībvalstis, pilnībā ņemt vērā **kritisko energoinfrastruktūru** apdraudējumu, kad tās īsteno izvērtēšanas mehānismus drošības vai sabiedriskās kārtības apsvērumu dēļ. Komisija pilnībā izmantos sadarbības mehānismu saskaņā ar **Ārvalstu tiešo ieguldījumu izvērtēšanas regulu**⁴⁷, lai novērstu iespējamus draudus drošībai un sabiedriskajai kārtībai saistībā ar ārvalstu investīcijām ES vēja enerģijas nozarē.

13. darbība. Standartizācijas uzlabošana vēja enerģijas nozarē

Vēja enerģijas nozares attīstības pašreizējā posmā tehniskie standarti ir galvenais instruments, lai nodrošinātu sadarbību, samazinātu izmaksas un paātrinātu sauszemes un atkrastes vēja

⁴⁶ Regula (ES) 2022/1031 par trešo valstu ekonomikas dalībnieku, preču un pakalpojumu piekļuvi Savienības publiskā iepirkuma un koncesiju tirgiem stājās spēkā 2022. gada 29. augustā.

⁴⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/452 (2019. gada 19. marts), ar ko izveido regulējumu ārvalstu tiešo ieguldījumu Savienībā izvērtēšanai, OV L 79I, 21.3.2019., 1.-14. lpp.

enerģijas tehnoloģiju ieviešanu tirgū. Lai gan Starptautiskā Elektrotehnikas komisija (*IEC*) ir pieņēmusi plašu standartu klāstu, ko *CENELEC* ir pieņēmusi kā Eiropas standartus, papildu standarti varētu palīdzēt vēl vairāk uzlabot vēja enerģijas iekārtu efektivitāti un ilgtspēju un novērst šķēršļus to ieviešanai visā ES. Konkrēti, aprites ekonomika ir svarīga, lai nodrošinātu stratēģisko autonomiju tādā svarīgā nozarē kā vēja enerģijas nozare, vienlaikus samazinot tās ietekmi uz vidi saskaņā ar Eiropas zaļo kursu. Tie varētu arī stiprināt rūpniecisko ekosistēmu, it īpaši, ja tos apvienotu ar paralēlo darbu pie atjaunīgās enerģijas izsoļu plānojuma. Standartizācijas procesa veicināšana starptautiskā līmenī un aktīvas ES līdzdalības nodrošināšana atbalstīs arī Eiropas vēja enerģijas nozares spēju kvalitātes ziņā labāk konkurēt ar konkurentiem pasaules mērogā.

Lai veicinātu ES un starptautisko standartu pieņemšanu vēja enerģijas nozarē, līdz 2023. gada beigām tiks veikti šādi pasākumi:

- Augsta līmeņa foruma par Eiropas standartizāciju satvarā īpašā darba sesijā par vēja enerģijas tehnoloģijām tiks apzinātas galvenās Eiropas un starptautiskās standartizācijas vajadzības, apzināti visi esošie šķēršļi un palielināta dalībvalstu un nozares informētība ar mērķi nodrošināt to ekspertu līdzdalību standartu noteikšanas darbībās; un
- Komisija lūgs Eiropas standartizācijas organizācijas izstrādāt Eiropas standartizācijas nodevumus neto nulles emisiju industrijas aktā noteikto mērķu atbalstam.

V. PRASMES

Tiek lēsts, ka līdz 2030. gadam vēja enerģijas nozarē būs nepieciešami aptuveni 100 000 papildu darbvieta, bet ar to saistītie ieguldījumi prasmēs varētu sasniegt aptuveni 850 miljonus EUR⁴⁸. 2021. gada martā un 2023. gada martā atjaunīgās enerģijas tirdzniecības asociācijas, tīro tehnoloģiju uzstādītāju pārstāvji, izglītības un apmācības pakalpojumu sniedzēji, pētniecības centru un reģionālo tīklu pārstāvji, tai skaitā vēja enerģijas nozares ieinteresētās personas, ar Komisijas atbalstu izveidoja plaša mēroga prasmju partnerības atjaunīgās enerģijas rūpniecības ekosistēmas veicināšanai saskaņā ar Prasmju pilnveides paktu. Partnerības darbojas, taču tās ir jāattīsta, lai sasniegtu izvirzītos mērķus.

14. darbība. Plaša mēroga prasmju partnerības atjaunīgās enerģijas jomā nolūkā izstrādāt projektus, kas atbalsta prasmju pilnveidi atjaunīgās enerģijas (tai skaitā vēja enerģijas) nozarē

Plaša mēroga prasmju partnerības atjaunīgās enerģijas un atkrastes atjaunīgās enerģijas jomā tiek mudinātas pēc iespējas ātrāk apzināt tās ES programmas un prasmju iniciatīvas, kas piedāvā vislabāko satvaru tādu projektu īstenošanai, kuri ļauj kartēt nozares prasmju vajadzības, pārskatīt darba profilus, izstrādāt un izmantot jaunus darba tirgum atbilstošus apmācības moduļus un saistītos materiālus un/vai atbalstīt tādu prasmju attīstību, kas steidzami vajadzīgas atjaunīgās enerģijas nozarē, it īpaši pievēršoties sievietēm, jauniešiem (kas nav iesaistīti izglītībā, nodarbinātībā vai apmācībā) un gados vecākiem cilvēkiem. Īpaša

⁴⁸ Komisijas ziņojums “*Employment and Social Developments in Europe. Addressing labour shortages and skills gaps in the EU*”, <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=26989&langId=en>

uzmanība jāpievērš ilgtspējas un aprites ekonomikas praksei. Tas varētu ietvert pieteikumu “Erasmus+” uzaicinājumam izstrādāt plānu nozaru sadarbībai prasmju jomā. Partnerība var gūt labumu arī no esošajām iniciatīvām, piemēram, Eiropas Mācekļību alianses un profesionālās izcilības centriem⁴⁹.

Turklāt neto nulles emisiju industrijas akts veicinās Eiropas neto nulles emisiju industrijas prasmju akadēmiju izveidi, kas paredzētas, lai atbalstītu dalībvalstu pasākumus nolūkā paaugstināt un pārkvalificēt darba ņēmējus. Akadēmijas izstrādās mācību saturu un materiālus, ko tās darīs pieejamus izglītības un apmācības pakalpojumu sniedzējiem dalībvalstīs, lai apmierinātu pieprasījumu pēc kvalificētiem darbiniekiem neto nulles emisiju nozarēs. Katra akadēmija koncentrēsies uz vienu neto nulles emisiju industrijas tehnoloģiju, kā arī tiks izveidota īpaša vēja enerģijas nozares akadēmija, un tās centīsies apmācīt 100 000 izglītojamus trīs gadu laikā pēc dibināšanas.

VI. NOZARES IESAISTE UN DALĪBVALSTU SAISTĪBAS

Papildus ES un dalībvalstu veiktajiem pasākumiem Eiropas vēja enerģijas nozares darbības arī veicinās stabilāku un ienesīgāku darījumdarbības vidi. Tas cita starpā attiecas uz aktīvāku galveno resursu, piemēram, izejvielu, inflācijas un cenu svārstīguma ierobežošanu, turpmāku ilgtermiņa partnerību veidošanu starp vēja enerģijas ražotājiem un vēja enerģijas operatoriem, kas var būt abpusēji izdevīgi.

15. darbība. ES vēja enerģijas harta

Lai palielinātu vēja enerģijas apguvi un ražošanas jaudu ES, Komisija aicina dalībvalstis un vēja enerģijas nozares pārstāvjus līdz 2023. gada beigām parakstīt brīvprātīgas saistības vēja enerģijas hartas ietvaros. Turpinot investoru dialogu, Komisija centīsies iekļaut finanšu investorus vēja enerģijas hartā vai attiecināt hartu uz šiem dalībniekiem, tiklīdz tas būs iespējams.

Hartas pamatā ir šis rīcības plāns un tā politika, un tās mērķis ir saskaņot un ātri īstenot Komisijas, dalībvalstu un nozares ieinteresēto personu darbības, vienlaikus demonstrējot kopīgus un koordinētus centienus uzlabot Eiropas vēja enerģijas nozari veicinošus apstākļus. Lai izstrādātu precīzas hartas saistības, Komisija, apspriežoties ar sociālajiem partneriem, cieši sadarbosies ar dalībvalstīm un nozares ieinteresētajām personām. Apliecinājumiem, ko sniegs šis rīcības plāns un harta, būtu jāļauj nozarei palielināt investīcijas un nodrošināt ražošanas jaudu kāpināšanu, lai apmierinātu turpmākajos gados gaidāmo pieaugošo pieprasījumu pēc vēja enerģijas projektiem.

6. SECINĀJUMI UN TURPMĀKĀ RĪCĪBA

Vēja enerģijas nozare ir Eiropas lepnums. ES ir stabila ražošanas bāze un daudz spēcīgu vējparku attīstītāju ar globālu ietekmi. Nozarei piemīt liels inovācijas spēks un izdomas

⁴⁹ Piemēram, “Erasmus+” finansētā profesionālās izcilības centra “Tehniskās prasmes saskaņotai atkrastes atjaunīgajai enerģijai” (*T-shore*) mērķis ir izstrādāt apmācības programmas un resursus, nodrošinot darba ņēmējiem prasmes un kompetences, kas vajadzīgas, lai gūtu panākumus atkrastes vēja enerģijas nozarē.

spējas, un tā ir auglīga augsne jaunu prasmju attīstīšanai. Eiropas uzņēmumi, kas darbojas vēja enerģijas nozarē, ir nozīmīgi dalībnieki mūsu enerģētikas sistēmas pārveidē un mūsu vērienīgo klimata un enerģētikas mērķu sasniegšanā. Līdzās citām neto nulles emisiju industrijām vēja enerģijas nozare sekmē labu ES sagatavotību pārejai uz tīru un aprites ekonomiku nākotnē. ES vēja enerģijas nozare plaukst, pateicoties konkurencei, un tādējādi tā ir pasaules līdere. Tā ir pasaules tendenču un standartu noteicēja. Eiropas sadarbība ar starptautiskajiem partneriem vēja enerģijas jomā rada jaunus tirgus un nodrošina globālus risinājumus fosilā kurināmā aizstāšanai.

Tāpēc Eiropas vēja enerģijas nozarei ir jāpaplašinās un jāinvestē jau tagad, lai ES rūpniecība un iedzīvotāji varētu izmantot iespējas, ko sniedz Eiropas zaļais kurss un dekarbonizācijas centieni visā pasaulē. Lai tas būtu iespējams, nozarei ir vajadzīga lielāka paredzamība un skaidri redzama un stabila projektu plūsma. Tai ir nepieciešams stabils darījumdarbības modelis, kas nodrošina pienācīgu rentabilitāti un piekļuvi finansējumam, lai tā varētu paplašināties un piesaistīt investorus. Lai integrētu tās saražoto enerģiju, ir vajadzīgi paplašināti un nostiprināti elektrotīkli. Un tai ir vajadzīga godīga konkurence.

Mēs nedrīkstam zaudēt laiku. Tāpēc šā rīcības plāna mērķis ir sasniegt konkrētus rezultātus jau tuvākajos mēnešos. Šā rīcības plāna īstenošana, ko veic ES, dalībvalstis un nozare, palīdzēs Eiropas vēja enerģijas ražošanas nozarei pārvarēt grūtības un uzlabot tās konkurētspēju, nodrošinot, ka šī nozare pilnībā veicina notiekošo enerģētikas pārkārtošanu.

Rīcības plāns sniedz Eiropas vēja enerģijas nozarei pārliecību, ka tās ekonomiskais pamatojums ES ir spēcīgs, ilgtspējīgs un ilgtermiņa. Tāpēc **Komisija aicina dalībvalstis un nozari apstiprināt šo rīcības plānu** un īstenot pasākumus atbilstoši to attiecīgajiem uzdevumiem. Komisija aicina **Parlamentu, Padomi un citas ES iestādes** sniegt ieguldījumu šajā darbā, atbalstot šā rīcības plāna mērķi.

I PIELIKUMS – ĪSUMĀ PAR EIROPAS VĒJA ENERĢIJAS RĪCĪBAS PLĀNU

Kategorija	Darbības/instrumenti	Laika grafiks
Apguves paātrināšana ar labāku paredzamību un atļauju ātrāku piešķiršanu	1. Komisijai un dalībvalstīm ir jāsadarbojas, lai paātrinātu atļauju piešķiršanu. “Accele-RES” – pārskatītās AED transponēšanas un īstenošanas intensīvāka īstenošana sākumposmā Pagaidu ārkārtas režīms	Sākot no 2023. gada novembra
	2. Dalībvalstīm jāpalielina vēja enerģijas projektu plūsmas pamanāmību, izmantojot vēja enerģētikas solījumus, publicējot vidēja termiņa izsoļu grafikus un ilgtermiņa plānus atjaunīgo energoresursu apguves jomā	Sākot no 2023. gada novembra
	3. Komisijai jāpieņem rīcības plāns, kas veicinātu elektrotīklu izbūvi	2023. g. novembris
Uzlabots izsoļu plānojums	4. Dalībvalstīm savās izsolēs jāiekļauj objektīvi, pārredzami un nediskriminējoši kvalitatīvi kritēriji un pasākumi, kas maksimāli palielinātu projektu izpildes līmeni, pamatojoties uz Komisijas ieteikumiem un norādījumiem	Pēc iespējas drīz
	5. Kiberdrošības risku novērsšana un datu aizsardzības aspektu risināšana	No 2024. gada sākuma
	6. Komisijai jāpalielina stratēģiskā iepirkuma izmantošana stratēģijas “Global Gateway” kontekstā	No pieņemšanas brīža
Piekļuve finansējumam	7. Komisijai jāveicina piekļuve ES finansējumam	Līdz 2023. gada beigām
	8. EIB ir jānodrošina riska mazināšanas instrumenti un garantijas ES vēja enerģijas uzņēmumiem	2023. g. 4. cet.
	9. Dalībvalstīm pilnībā jāizmanto valsts atbalsta noteikumos paredzētā elastība attiecībā uz ES vēja enerģijas vērtību ķēdi	No pieņemšanas brīža
	10. Komisija stiprinās dialogu ar investoriem, veicinot investīciju pievilcību ES vēja enerģijas nozarē	Līdz 2023. gada beigām
Taisnīgas un konkurētspējīgas starptautiskās vides izveide	11. Komisijai ir jāatvieglo ES ražotāju piekļuve ārvalstu tirgiem	No pieņemšanas brīža
	12. Iekšējā tirgus aizsardzība pret tirdzniecības izkropļojumiem un drošības un sabiedriskās kārtības apdraudējumu	No pieņemšanas brīža
	13. Standartizācijas uzlabošana vēja enerģijas nozarē	Sākums līdz 2023. gada beigām
Prasmes	14. Plaša mēroga prasmju partnerības atjaunīgās enerģijas jomā nolūkā izstrādāt projektus, kas atbalsta prasmju pilnveidi atjaunīgās enerģijas (tai skaitā vēja enerģijas) nozarē	Līdz 2024. gada vidum

Nozares iesaiste un dalībvalstu saistības	15. ES vēja enerģijas harta	2023. gada decembris
--	-----------------------------	-------------------------